

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1996-1997

18 FÉVRIER 1997

Proposition de résolution relative à l'égalité entre les hommes et les femmes en matière de réforme des pensions des travailleurs salariés

(Déposée par Mme Bribosia-Picard et consorts)

DÉVELOPPEMENTS

Suite aux réunions des 18 et 23 octobre 1996, au cours desquelles le Comité d'avis pour l'égalité des chances entre les femmes et les hommes a procédé, avec le ministre compétent, à une évaluation des mesures gouvernementales annoncées en matière de pensions des travailleurs salariés (le rapport n° 1-387/2 du 23 janvier 1997 en est la synthèse) et suite à l'étude d'une note de l'Office national des pensions du 18 octobre 1996, destinée au Comité de gestion ainsi que de l'avis n° 1173 du 18 décembre 1996 du Conseil national du travail concernant la réforme de la législation relative aux pensions en ce qui concerne l'âge de la retraite, les constatations suivantes peuvent être faites:

1. L'octroi de la pension, calculée en 45e pour tous, entre 60 et 65 ans moyennant une condition de carrière évoluant de 20 à 35 ans permettra, en 2005, la réalisation de 17 793 459 875 francs d'économie, à charge des seules femmes à concurrence de 100 % (l'économie sera de 24 092 733 350 francs en 2009).

2. L'octroi de la pension aux conditions prévues au point 1, cumulé à la réduction (puis à la suppression) du coefficient de revalorisation pour les années 1955 à 1974, entraînera la réalisation de

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1996-1997

18 FEBRUARI 1997

Voorstel van resolutie betreffende de gelijkberechtiging van mannen en vrouwen inzake de hervorming van de werknemerspensioenen

(Ingediend door mevrouw Bribosia-Picard c.s.)

TOELICHTING

Na de vergaderingen van 18 en 23 oktober 1996 waarop het Adviescomité voor gelijke kansen voor vrouwen en mannen, samen met de bevoegde minister, de in de sector van de werknemerspensioenen aangekondigde regeringsmaatregelen heeft geëvalueerd (verslag nr. 1-387/2 van 23 januari 1997 is daarvan de samenvatting) en naar aanleiding van het onderzoek van een nota van de Rijksdienst voor Werknemerspensioenen van 18 oktober 1996 bestemd voor het Beheerscomité, evenals van het advies nr. 1173 van 18 december 1996 van de Nationale Arbeidsraad betreffende de hervorming van de pensioenwetgeving wat de pensioenleeftijd betreft, kan het volgende worden vastgesteld:

1. De toekenning van het voor iedereen in 45sten berekende pensioen, tussen 60 en 65 jaar, met inachtneming van een loopbaanvoorwaarde (gaande van een minimumloopbaan van 20 jaar in 1997 tot 35 jaar in 2005) maakt in 2005 een besparing mogelijk van 7 793 459 875 frank die voor 100 % ten laste komt van de vrouwelijke werknemers (in 2009 bedraagt de besparing 24 092 733 350 frank).

2. De toekenning van het pensioen onder de in punt 1 bepaalde voorwaarden, gekoppeld aan de vermindering (vervolgens de afschaffing) van de herwaarderingscoëfficiënt voor de jaren 1955 tot

24 910 176 949 francs d'économies en 2005, soit 7 116 717 074 francs d'économies supplémentaires dont 1 482 445 931 francs à charge des femmes et 5 634 271 143 francs à charge des hommes. La seule mesure de suppression du coefficient de revalorisation est cette fois supportée à raison de 79 % par les hommes et 21 % par les femmes. Le cumul des deux mesures précitées entraînera une économie substantielle qui sera supportée à concurrence de 22,6 % par les hommes et de 77,4 % par les femmes.

3. Si l'on ajoute aux mesures résumées aux points 1 et 2 (calcul en 45e avec condition de carrière et réduction du coefficient de revalorisation) le droit à une pension minimale garantie par année de carrière (à condition d'avoir travaillé à mi-temps et à condition d'avoir quinze années de carrière comme travailleur salarié), les économies escomptées en 2005 ne seront plus de 19 789 866 582 francs.

Cette dernière mesure est plus favorable aux femmes qu'aux hommes (coût à concurrence de 64 % au profit des femmes et de 36 % au profit des hommes).

Durant les discussions au Comité d'avis pour l'égalité des chances entre les femmes et les hommes, le gouvernement a donné une série d'exemples chiffrés tendant à démontrer que l'introduction d'un droit à une pension minimale pour les femmes serait plus avantageux que le maintien du calcul en 40es. Ces exemples ne sont pas convaincants parce qu'ils ne tiennent pas compte de la situation familiale et de la carrière professionnelle réelle des cohortes de pensionnés qui s'annoncent.

Il est dès lors impossible de dire, à l'heure actuelle, si le système du droit à une pension minimale compensera, de manière suffisante, les pertes engendrées par le nouveau mode de calcul.

4. Selon les chiffres de l'Office national des pensions, le cumul des trois mesures précitées entraîne une économie totale de 19 789 866 582 milliards en 2005, économie qui sera supportée à concurrence de 19,2 % par les hommes et à concurrence de 80,8 % par les femmes.

5. Une enquête sur échantillons démontre que l'évolution récente et le niveau de pauvreté parmi les femmes seules ayant droit à une pension obligent à la plus grande prudence. Le risque de pauvreté des femmes âgées seules est passé, en effet, de 9 % en

1974, leidt tot een besparing van 24 910 176 949 frank in 2005, dat wil zeggen 7 116 717 074 frank bijkomende besparingen waarvan 1 482 445 931 frank ten laste van de vrouwen en 5 634 271 143 frank ten laste van de mannen. De afschaffing van de herwaarderingscoëfficiënt wordt voor 70 % gedragen door de mannen en voor 21 % door de vrouwen. De samenvoeging van beide maatregelen zal leiden tot een substantiële besparing die voor 22,6 % door de mannen en voor 77,4 % door de vrouwen wordt gedragen.

3. Indien men bij de maatregelen bedoeld in de punten 1 en 2 (berekening in 45sten met loopbaanvoorwaarde en vermindering van de herwaarderingscoëfficiënt) het recht op een gewaarborgd minimumpensioen per loopbaanjaar voegt (op voorwaarde dat de betrokkene halftijds gewerkt heeft en een loopbaan van minimum 15 jaar als werknemer heeft opgebouwd), bedragen de geschatte besparingen in 2005 nog slechts 19 789 866 582 frank.

Deze laatste maatregel is gunstiger voor de vrouwen dan voor de mannen (van de kostprijs gaat 64 % naar de vrouwen en 36 % naar de mannen).

Tijdens de besprekingen in het Adviescomité voor gelijke kansen voor vrouwen en mannen heeft de regering een aantal cijfervoorbeelden gegeven aan de hand waarvan zij wilde bewijzen dat de invoering van het recht op een minimumpensioen voor de vrouwen voordeliger zou zijn dan de pensioenberekening in 40sten. Die voorbeelden zijn niet overtuigend omdat ze geen rekening houden met de gezinstoestand en de reële beroepsloopbaan van de massa's gepensioneerden die zich aandienen.

Het is thans derhalve onmogelijk te voorspellen of het recht op een minimumpensioen de verliezen die worden veroorzaakt door de nieuwe berekeningswijze, voldoende zal compenseren.

4. Volgens de cijfers van de Rijksdienst voor Werknemerspensiolen leidt de samenvoeging van de drie bovenvermelde maatregelen tot een totale besparing van 19 789 866 582 frank in 2005, een besparing die voor 19,2 % door de mannen en voor 80,8 % door de vrouwen zal worden gedragen.

5. Een steekproef heeft aangetoond dat de recente ontwikkelingen en de armoedegrade bij alleenstaande pensioengerechtigde vrouwen tot grote waakzaamheid nopen. Het armoederisico voor alleenstaande oudere vrouwen is gestegen van 9 % in

1985 à 17% en 1992. Il a atteint maintenant presque le double du risque de pauvreté touchant les hommes pensionnés.

6. N'obtenant pas de réponse à la question concernant le coût des nouveaux droits sociaux qui seront accordés aux femmes au-delà de 60 ans, il faut constater avec grande inquiétude que des changements radicaux dans le système de pension sont réalisés sans savoir exactement:

a) ce que ces adaptations vont rapporter en net, par rapport à leur coût;

b) qui va recevoir combien en plus/en moins (par sexe, catégorie socio-professionnelle, situation familiale, situation de sécurité d'existence).

Le Sénat, sur la base de l'ensemble des éléments précités, émet la résolution suivante.

Michèle BRIBOSIA-PICARD.

*
* *

PROPOSITION DE RÉOLUTION

Dans la mesure où les effets de la réforme des pensions sont postposés au 1er juillet 1997, le Sénat invite le gouvernement à infléchir ses mesures dans un sens plus égalitaire.

Il souhaite notamment que:

1. la condition de carrière imposée pour le droit minimum par année de carrière corresponde à la condition imposée par la loi du 3 juillet 1978 relative aux contrats de travail pour le travail à temps partiel: soit 1/3 temps au lieu du mi-temps prévu par la réforme, conformément à l'avis unanime du Conseil national du travail;

2. les travailleurs à temps partiel avec maintien des droits et sans allocation de garantie de revenu voient leur pension calculée de la même manière que les chômeurs complets indemnisés et les travailleurs à temps partiel avec maintien des droits et allocation de garantie de revenu, c'est-à-dire sur base de leur dernière occupation à temps plein;

1985 tot 17% in 1992. In vergelijking met gepensioneerde mannen lopen zij nu bijna tweemaal meer risico tot armoede te vervallen.

6. Alle vragen over de kostprijs van de nieuwe sociale rechten die aan vrouwen boven de zestig zullen worden toegekend, bleven tot nog toe onbeantwoord. Men moet dan ook met grote bezorgdheid constateren dat de pensioenregeling radicaal zal worden gewijzigd zonder dat duidelijk is:

a) wat de netto-opbrengst van deze wijzigingen zal zijn in verhouding tot hun kostprijs;

b) welke categorieën personen meer of minder zullen krijgen en hoeveel (afhankelijk van geslacht, sociale beroepsgroep, gezinssituatie en bestaanszekerheid).

Op basis van de hiervoren verzamelde gegevens, stelt de Senaat de volgende resolutie voor.

*
* *

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Aangezien de inwerkingtreding van de hervorming van de pensioensector uitgesteld is tot 1 juli 1997, verzoekt de Senaat de regering een grotere mate van gelijkheid na te streven in haar maatregelen.

De Senaat wenst met name:

1. dat de loopbaanvereiste die in de hervorming wordt opgelegd voor het recht op een minimumpensioen per loopbaanjaar, wordt gelijkgesteld met de vereiste die in de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten is vastgelegd voor de deeltijdarbeid: dat wil zeggen 1/3 van de werktijd, en niet halftijds, wat ook overeenkomt met het eenparig advies van de Nationale Arbeidsraad;

2. dat het pensioen van deeltijdse werknemers met behoud van rechten maar zonder inkomensgarantie-uitkering op dezelfde wijze wordt berekend als dat van de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen en de deeltijdse werknemers met behoud van rechten en met inkomensgarantie-uitkering, dat wil zeggen op basis van hun laatste voltijdse betrekking;

3. une concertation, la plus large possible et étayée par des chiffres, ait lieu en matière de calcul des pensions avant toute décision définitive;

4. les arrêtés royaux d'exécution relatifs au droit pour les femmes à bénéficier des allocations de chômage au-delà de 60 ans soient publiés au *Moniteur belge* dans les plus brefs délais.

Michèle BRIBOSIA-PICARD.
Sabine de BETHUNE.
Anne-Marie LIZIN.
Andrée DELCOURT-PÊTRE.

3. dat een zo ruim mogelijk overleg plaatsvindt, gesteund op concrete cijfers, aangaande de berekening van de pensioenen vóór er een definitieve beslissing wordt genomen;

4. dat de koninklijke uitvoeringsbesluiten betreffende het recht van vrouwen ouder dan zestig jaar op werkloosheidsuitkeringen zo spoedig mogelijk in het *Belgisch Staatsblad* worden bekendgemaakt.